

Syndikalism och anarkism

Peter Kropotkin

1922

Från olika håll frågar man oss: "Vad är syndikalism och i vilket förhållande står den till anarkismen?" vi skola här göra vårt bästa för att besvara dessa frågor.

Syndikalismen är i själva verket endast ett nytt namn för en gammal taktik, som redan för länge sedan tillämpats av Englands arbetare och förvisso tillämpats med god framgång: "Den direkta aktionens taktik, kampen mot kapitalismen på det ekonomiska området, den kampen var deras främsta vapen. Och redan i första hälften av det nittonde århundradet hava de engelska arbetarna utan att äga rösträtt genom användandet av endast detta vapen tillkämpat sig stora ekonomiska fördelar, skapat en stark facklig organisation, och till och med tvingat de härskande klasserna till att erkänna arbetarnas fordringar beträffande arbetslagstiftningen, inklusive utsträckt politisk valrätt.

Sålunda visade sig den direkta aktionen på det ekonomiska området vara ett betydelsefullt vapen så väl i och för uppnåendet av ekonomiska resultat som också för tillkämpande av en del politiska rättigheter.

Denna idé var i England så stark att *Robert Owen* under åren 1830-31 försökte bilda en stor national-fackförening och en internationell arbetareorganisation, vilka medelst direkt aktion skulle bekämpa kapitalismen. Endast de brittiska regeringarnas hänsynslösa förföljelser tvang honom till att uppgiva denna idé.

Då uppstod chartist-rörelsen, som utnyttjade de vittutbredda, starka och till stor del hemliga arbetareorganisationerna för att tillkämpa sig ansenliga politiska rättigheter. Här erhöles de engelska arbetarna sin första lektion i politik! Mycket snart insågo de, att, ehuru de understött den politiska agitationen med all kraft, så hade denna agitation icke skänkt dem några ekonomiska fördelar, undantagandes dem, som de genom strejker och revolter själva tvingat sina arbetsköpare och lagstiftare till. De insågo huru bedrägligt det är att vänta några större förbättringar beträffande levnadsförhållandena från *parlamentet*.

De franska arbetarna kommo till precis samma slutsats.

Revolutionen 1848, som skänkte fransmännen en republik, övertygade arbetarna om det fullständigt fruktlösa i den politiska agitationen och till och med de politiska segrarna. Arbetarna erfara inga som helst väsentliga förbättringar beträffande levnadsbetingelserna, så länge de icke *själva* genom *direkt aktion* tilltvinga sig sådana från de besittande klasserna.

Fransmännen lärde sig av revolutionen ännu något mer. De sågo hur fullständigt hjälplösa de intellektuella ledarna voro, när det gällde att söka finna nya former för den industriella produktionen, former som skulle tillförsäkra arbetarna deras andel i produktionen och göra ett slut på arbetarnas utsugning genom kapitalet. Såväl av Luxenburg-kommissionen, vilken höll möte i april, maj och juni 1848, som av den i och för särskilt studium av dessa frågor år 1849 valda kammaren, i vilken sutto över hundra socialdemokratiska deputerade, fingo arbetarna se ledarnas hjälplöshet. Härav insågo de, att *arbetarna själva måste utarbета huvudlinjerna för den sociala revolutionen*, de linjer revolutionen måste följa för att vara praktisk och kunna bli fruktbar.

Arbetets *direkta aktion* mot kapitalet samt *nödvändigheten för arbetarna att själva utarbета formerna för en ekonomisk produktionsordning*, som utesluter den kapitalistiska utsugningen: *det var de båda stora lärorna*, som arbetarna, och särskilt arbetarna i de båda länderna, som hade den högst utvecklade industrien, fingo lära sig.

När sedan under åren 1864-66 den gamla idén från Robert Owen förverkligades, och en internationell arbetareorganisation tog sin början, antog denna nya organisation de båda fundamentala principerna. När den

internationella arbetare-associationen väcktes till liv av representanter för engelska fackföreningar och franska arbetare - huvudsakligen anhängare till *Proudhon* -, vilka hade besökt den andra internationella världsutställning, då proklamerade denna association eftertryckligt, att *arbetarnas frigörelse måste vara deras eget verk* och att kapitalisterna alltså måste bekämpas medels *stora strejker*, vilka borde understödjas på internationell basis.

Så utspelades Internationalens båda första akter, vilka väckte ett oerhört uppseende i Europa och injagade en hälsosam skräck i medelklassen: *två stora strejker*, en i Paris, understödd av de engelska fackföreningarna, och den andra inom byggnadsindustrien i Genua, understödd av engelska och franska arbetare.

Men ännu mer! Arbetarna diskuterade på Internationalens kongresser *inte* längre de dumheter, med vilka nationerna underhölls av sina regeringar inom de *parlamentariska* institutionerna. De diskuterade de fundamentala frågor, som stod i samband med *samhällets revolutionära återuppbyggande*, och satte den idé i rörelse, som sedan visat sig så fruktbar, nämligen *idén om generalstrejken*. Vad beträffar den *politiska* form, som ett genom den sociala revolutionen reorganiserat samhälle skulle antaga, så skilde sig de *latinska* federationerna öppet från *idén om den centraliserade staten*. De förklarade sig uttryckligen arbeta för en organisation, som skulle vara byggd på en *federation av fria kommuner*, vilka grupperade sig till större territoriala och nationella enheter.

Dessa den moderna syndikalismens båda huvudgrundsater, direkt aktion och ett omsorgsfullt utarbetande av nya former för samhällslivet, uppbygget av fackföreningarnas federation; dessa båda grundsatser voro i början de ledande principerna för den internationella arbetareassociationen.

Emellertid fanns det redan den gången inom associationen *två olika uppfattningar* beträffande den *politiska* verksamheten, och detta delade de olika nationernas arbetare i två olika grupper. Det fanns en *latinsk* och en *tysk* riktning.

Fransmännen inom Internationalen voro huvudsakligen anhängare till *Proudhon*, och Proudhons ledande idéer voro följande:

Den bestående borgar-stats-organisationen upplöses, och i dess ställe insätts arbetarnas egna organisationer, som reglera och organisera allt, som är av väsentlig betydelse för samhället. Produktionen av livsmedel, det rättvisa och opartiska utbytet av det mänskliga arbetets produkter, fördelningen och konsumtionen av allt det som alstras, - detta måste arbetarnas själva organisera. Och när de detta göra, skola vi få se, att det blir mycket *litet* över för *staten* att göra. Produktionen av sådant som förbrukas, ett rättvist utbyte av produkterna och en ordnad konsumtion, *det är problem, som allenast arbetarna kunna lösa*. Och när de komma att göra allt detta, vad blir då övrigt för de härskande *regeringarna*, dess *hierarkier* och *tjänstemän*? *Ingenting*, som icke också arbetarna kunna organisera!

Men bland de franska stiftarna av Internationalen fanns det också män, som hade kämpat för Republiken och för Kommunen. De ansågo att den politiska verksamheten icke fick alldeles ignoreras, det vore icke likgiltigt för proletärer, om de levde i en monarki, en republik eller i ett kommunistiskt samhälle (statskommunistiskt). Av egen erfarenhet visste de, att de konservativas eller imperialisternas triumf betydde *tillbakagång i alla riktningar* och skulle tvinga arbetarna till en oerhörd kraftförbrukning och under kampen mot kapitalisternas aggressiva politik. De förhöllo sig gentemot politiken icke indifferent men framhöll, att arbetarna i valagitationen eller själva valen eller de politiska partiernas hela verksamhet icke hade något verktyg till arbetarklassens befrielse.

I överensstämmelse härmed kommo de franska, spanska och italienska arbetarna överens om att i stadgarna införa följande sats:

”Varje politisk verksamhet måste vara underordnad den ekonomiska.”

Bland de engelska arbetarna fanns det ett antal chartister, som voro för den politiska kampen. Och *de tyska arbetarna hade ännu icke fått erfarenheterna av två republiker såsom fransmännen*. De trodde på det framtida tyska rikets kommande *Parlament*. Till och med *Lasalle* hade - vilket nu blivit bekant - sina stilla funderingar på en *socialistisk kajsare* över det förenade Tyskland, som han ju såg uppstå.

Till följd av detta ville varken *engelsmännen* eller *tyskarna* avstå från deltagandet i den parlamentariska verksamheten. De trodde ännu på densamma, och i den engelska och tyska texten till nämnda stadgar inflikade de:

"Varje politisk verksamhet måste vara underordnad den ekonomiska såsom medel."

Så hade den gamla idén om *förtroende* till det *borgerliga parlamentet* åter stått upp från det döda!

Resultatet härav var, att, när Tyskland i kriget 1870-71 hade segrat över Frankrike, när Frankrike låg slaget till marken, och 35,000 parisiska proletärer, eliten inom franska arbetarklassen, efter Pariser-kommunens fall mördats av de borgerliga arméerna, och när internationella arbetare-associationen hade förbjudits i Frankrike, då försökte *Marx* och *Engels* och deras anhängare att *införa den gamla politiska verksamheten* inom Internationalen, vilken hittills hade fyllt proletärerna med sådan hänförelse och förhoppning och förorsakat så mycken skräck inom de rikas läger.

De latinska ländernas federation, som omfattade Italien, Spanien, Jura-distriktet och Ost-Belgien (från Frankrike kommo endast några flyktingar som ombud) *antog icke den nya kursen*. De konstituerade sina egna federativa unioner, och sedan denna tid utveckla de sig mer och mer i riktning mot *revolutionär syndikalism* och *anarkism*, medan Tyskland övertog ledningen av det socialdemokratiska partiets utveckling, på samma gång som *Bismark* genomförde *den allmänna valrätten* i det genom det segerrika kriget nygrundade tyska riket.

Nu hava fyrtio år förgått sedan denna splittring uppstod inom Internationalen, och vi kunna bedöma resultatet därav. I fortsättningen skola vi göra en närmare undersökning, men redan nu kunna vi påpeka den häpnadsväckande ofruktbarhet, som gjort sig gällande i allt som under dessa fyrtio år företagits av dem vilka understött sin tro med vad de kalla *erövrandet av den politiska makten* inom den bestående medelklasstaten.

I stället för att erövra denna stat, vilket de trodde sig kunna göra, *hava de blivit erövrade av den borgerliga staten!* De äro densammans redskap; de upprätthålla över- och medelklassens makt *över* arbetarna. De äro *Kyrkans, Statens, Kapitalismens* och *Monopolförvaltningens* länkbara redskap.

Men i hela Europa och Amerika se vi en ny rörelse gå fram bland massorna, en ny kraft inom arbetarrörelsens, en kraft, som håller sig till Internationalens gamla principer: *Direkt aktion, de arbetandes direkta kamp mot kapitalismen* och arbetarna inse, att det är *de själva*, som måste befria sig själva och - *inte* Parlamentet.

Detta är naturligtvis ännu inte anarkism. Vi går vidare. Vi påstå att arbetarna icke komma att uppnå sin befrielse, förr än de kastat över bord *hela det centralistiska bedrägeriet*, hierarkien, det bedrägeri som utföres av *statens* tjänstemän, vilka upprätthålla lagar och ordning - *lagar*, som gjorts av de rika mot de fattiga, och *ordning*, som innebär de fattigas underordnande under de rika! Arbetarna kunna icke uppnå sin frigörelse förrän de gjort upp räkningen med alla dessa bedrägerier och fåfängliga strävanden.

Men under dessa fyrtio år hava anarkisterna verkat tillsammans med dessa arbetare, som togo sin befrielsekamp i egna händer, och använde sig av den direkta aktionen såsom förberedande medel till det exploaterade arbetets slutuppgörelse med det i dag triumferande kapitalet. Under dessa sista fyrtio år hava anarkisterna bekämpat alla dessa, som underhållit arbetarna med resultatlös valagitation. Och under hela denna tid hava anarkisterna verkat för att bland massorna uppväcka önskan och behov av att utarbete principer, enligt vilka

fackföreningarna skulle kunna taga dockor, järnvägar, gruvor, fabriker, fält och varuhus i besittning för att driva dem icke till förmån för några få kapitalister utan i enlighet med hela samhällets intresse.

Det har påvisats hurusom i England sedan åren 1820 till 1830, och i Frankrike efter den resultatlösa politiska revolutionen 1848, en betydande del av arbetarna inriktade sina strävanden på att bekämpa kapitalismen genom *direkt aktion* samt att härför skapa de nödvändiga arbetareorganisationerna.

Det har också påvisats hurusom denna idé under åren 1866-1870 var den ledande tanken inom den just då bildade internationella arbetareassociationen, men hurusom efter Frankrikes nederlag 1871, efter de revolutionära krafternas sammanstörtande, efter Pariser-Kommunens fall och Tysklands triumf, de politiska elementen togo överhand inom Internationalen och för en lång tid blevo den bestämmande faktorn inom arbetarrörelsen.

Sedan denna tid hava de båda riktningarna utvecklat sig oupphörligt; var och en i enlighet med sitt program. I alla konstitutionella stater organiserades politiska arbetarpartier, vilka gjorde allt som stod i deras förmåga för att så hastigt som möjligt öka antalet av deras representanter i respektive parlament. Och som man redan från början kunde se, huru kandidaterna jagade efter röster, så kunde man också se, hur det ekonomiska programmet allt mero och mer minskades; Programmet begränsades slutligen till att omfatta endast mindre betydande inskränkningar av företagarnas rättigheter, och så gavs det kapitalistiska systemet ny kraft, och på det sättet förlängdes den gamla ordningens levnadslagar. Samtidigt inträffade det, att de socialistiska politikerna, som bekämpade den borgerliga radikalismen hos representanter som konkurrerade med dem under infångandet av arbetareröster, kommo att mot eller med sin vilja hjälpa till att jämna vägen för en segerrik reaktion i hela Europa.

Hela deras idéologi, d. v. s. de idéer och ideal som de förkunnade bland massorna var helt och hållet inriktad härpå. De voro övertygade anhängare av statscentralism. De voro motståndare till den lokala autonomien och motståndare till smånationernas oavhängighet, och utarbetade en historiefilosofi, som hade till uppgift att understödja deras politik. På massornas förhoppningar hällde de kallt vatten, i det de i den historiska materialismens namn predikade för massorna: att ingen väsentlig förändring i socialistisk riktning voro möjlig förrän kapitalisternas antal genom deras ömsesidiga konkurrens förminskats. Alldeles utan hänsyn lämnade de det faktum, som i dag är påtagligt i alla industriländer, nämligen att engelska, franska, belgiska och andra kapitalister kunna exploatera folk som icke har någon utvecklad industri och kontrollera hundrade miljoner människors arbete i Öst-Europa, Afrika och Asien. Följden härav är att antalet av sådana människor, som leva av andras arbete, i de stora industriländerna i Europa *ingalunda* så småningom *förminskats*. I stället öka de ständigt i antalet, och förvisso i ett förskräckligt förhållande. Och i och med ökandet av detta antal tilltager också antalet av de människor, som hava ett intresse av att förevisa det kapitalistiska statssystemet. Och slutligen bekämpa agitatorerna för den politiska verksamheten för erövrandet av makten inom den bestående staten på det mest hänsynslösa sätt var och en som kunde skada deras utsikter att nå den politiska makten. Alla dem som hade vågat att kritisera deras parlamentariska taktik uteslöto de från de internationella socialistiska kongresserna. De fördömde strejker och senare, när generalstrejksidén genomträngde deras egna kongresser, bekämpade de energiskt denna idé med alla till buds stående medel.

Hela fyrtio år har man följt en sådan taktik men i dag har det för var och en blivit uppenbart, att arbetarna i hela Europa har fått nog av densamma. Många vänder sig med förakt ifrån dem, och det är detta, som är orsaken till att vi för närvarande höra talas så mycket om *syndikalismen*.

Men också den andra riktningen, till vilka de hörde, som höllo på arbetarklassens direkta kamp mot kapitalismen, utvecklade sig under dessa fyrtio år. Den utvecklade sig trots alla förföljelser från regeringens sida och

trots alla de kapitalistiska politikernas förbannelse. Det skulle vara utomordntligt intressant att teckna denna rörelses stadiga utveckling och analysera dess såväl intellektuella som personliga förbindelser med å ena sidan de politiska socialdemokratiska partierna och å andra sidan med anarkisterna. Men ännu är icke tiden inne för offentliggörandet av ett sådant verk, ja, det är kanske också bäst att det ännu icke skrivits; det skulle nämligen fästa uppmärksamheten på personliga inflytande, under det att det egentligen är frågan om inflytandet av det moderna tänkandets stora strömningar och uppväxandet av ett självmedvetande bland arbetarna i Amerika och Europa, ett självmedvetande, som gör dem oavhängiga från deras intellektuella ledare och vilket man måste skänka särskild uppmärksamhet för att kunna skriva en verklig historia om syndikalismen.

Allt vad vi nu har att säga därom är, att arbetarna fullständigt oberoende av de socialistiska lärorna och endast på grund av det faktum, att de i massor sammanfördes i de stora industricentra, såväl öppet som hemligt organiserade sina föreningar och vidare utbyggde de traditionella yrkesorganisationer, som de upprätthållit sedan förgångna tider och varmed de tyglade företagarnas växande stolthet. Och på samma gång blevo deras anti-kapitalistiska tendenser klarare och bestämdare i den mån som de organiserade arbetarmassorna blevo större och starkare och mera medvetna om storheten i den kamp, som sedan den stora franska revolutionen utgör de civiliserade folkens egentliga livsinnehåll.

Under de sista fyrtio åren, under vilka de politiska ledarna i de olika länderna hava gjort alla möjliga och tänkbara ansträngningar för att förhindra alla revolter från arbetarnas sida och för att slå ned var och en, som visade en hotande karaktär - just under dessa fyrtio år se vi att arbetarrevolterna utbreder sig allt mer och mer, bli allt mer våldsamma och allt klarare tillkännagiva arbetarnas avsikter. Mer och mer förlora de sin karaktär av att vara blotta uttryck av förtvivlan. Allt mer inse vi, om vi komma i beröring med arbetarna, att den tanken mognar, vilken ligger sammanfattad i följande korta ord:

"Giv plats, ni industriherrar! Om ni inte kunna leda industrierna så att vi kunna leva och inom dem finna en säker existens, då bort med er!

Bort med er om ni är så kortsynta och oförmögna till att komma till någon ömsesidig, förnuftig förståelse, så att ni i stället likt en skock får kasta er över varje ny produktionsgren, som lovar den största tillfälliga profit, utan att taga hänsyn till huruvida den är nyttig eller skadlig denna produktion! Bort med er, om ni äro oförmögna till att på annat sätt skapa edra rikedomar än genom att förbereda oändliga krig och slösa bort en tredjedel av alla värden, som människorna producera, på rustningar, som endast skola tjäna till röverier från andra rövare.

Bort med er, om ni av den moderna vetenskapens alla underbara upptäckter icke ha lärt er att vinna era rikedomar ur andra källor än ur den smuts och det elände, i vilket en tredjedel av storstädernas befolkning i våra utomordntligt rika länder äro dömda att leva!

Bort med er, om detta är det enda sätt på vilket ni kan leda eder industri och handel! Vi arbetare skola förstå att bättre organisera produktionen, när vi blott en gång vunnit framgång i vår kamp mot den kapitalistiske pesten!"

Detta var de idéer, som voro levande inom arbetarklassen i hela den civiliserade världen. Det var dessa idéer, man ständigt hade i tankarna och ständigt diskuterade; de utgjorde drivkraften till de oerhörda arbetaruppror, som vi årligen bevittnat i Europa och Förenta Staterna i form av hamnarbetar-strejker, järnvägsmannastrejker, gruvarbetarstrejker, textilarbetarstrejker o. s. v. tills de till slut togo form av *generalstrejker* - dessa generalstrejker, som snart växte till stora strider vilka man kan jämföra med en väldig kamp av naturkrafter och i jämförelse med vilka de små parlamentsstrider te sig som barnlekar!

Medan tyskarna med röda fanor och fackeltåg firade sina allt större valsegrar, arbetade de erfarna folken i väster stillatigande på en mycket allvarligare uppgift, nämligen arbetareklassens inre organiserande. De tankar med vilka dessa senare sysselsatte sig voro av en mycket allvarsammare natur. De frågade sig: Vilka skola

följderna bliva en oundviklig världskonflikt mellan arbetet och kapitalet? *Vilka nya former för en industriellt liv och samhällelig organisation skola uppstå ur denna konflikt?* Detta är den syndikalistiska rörelsens sanna ursprung, och det är *det* som de okunniga politikerna i dag hava upptäckt såsom någonting för dem alldeles nytt.

För oss anarkister är denna rörelse icke ny. Vi hälsade den redan, när dess tendenser formulerades i den internationella Arbetare-associationens program. Vi försvarade den, när den inom Internationalen angreps av tyska, politiska revolutionärer, som i denna rörelse sågo ett hinder på sin väg till erövrandet av den politiska makten. Vi rådde arbetarna inom alla de nationer att handla så som spanjorerna gjorde, i det de höllo sina fackliga organisationer i intim förbindelse med Internationalens sektioner. Sedan denna tid hava vi med djupaste sympatier följt arbetarrörelsens alla faser och vi veta att hur än sammandrabbningen mellan arbete och kapital inom närmaste framtiden kommer att te sig, så blir det i alla fall den syndikalistiska rörelsen, som kommer att öppna ögonen på samhället beträffande de plikter, det är skyldigt producenterna. Syndikalismen är den enda rörelsen som för tänkande människor visar en väg ut ur den återvändsgränd, in i vilken den kapitalistiska utvecklingen för närvarande drivit vårt släkte.

Naturligtvis hava anarkisterna aldrig inbillat sig att det var de, som givit den syndikalistiska rörelsen dess uppfattning beträffande deras plikter under samhällets nyorganisering. Aldrig hava anarkisterna företrätt en sådan befängd uppfattning som att de skulle vara ledarna av den stora andliga rörelse, som bringar mänskligheten till fortsatt utveckling. Men vad vi i ordets fulla mening kunna göra anspråk på är det faktum, att vi redan från första början insågo den oerhörda betydelsen av just de idéer, som i dag utgöra syndikalismens huvudidéer. Det är de idéer som i England hava utvecklats av Godwin, Hodskin, Grey och deras efterföljare och i Frankrike utvecklats av Proudhon; nämligen *idén om att arbetareorganisationerna beträffande produktion, utbyte och fördelning måste intaga den exploaterande kapitalismens och statens plats, samt att det är arbetareorganisationernas plikt och uppgift att utarbete de nya formerna för samhället.*

Dessa båda fundamentala idéer äro icke några uppfinningar av oss; de äro inga uppfinningar alls. Livet självt har påtvingat det nittonde århundradets civilisation desamma. Och nu är det vår plikt att omsätta dem i verkligheten. Men det är vår stolthet, att vi har förstått dem och att vi ha försvarat dem under dessa mörka år, då socialdemokratiska politiker och pseudofilosoftrampade dem under fötterna, samt att *vi äro dem trogna i dag såväl som förr.*

Det Anarkistiska Biblioteket

Peter Kropotkin
Syndikalism och anarkism
1922

Syndikalism och Anarkism - Axel Holmströms Förlag Falköping 1922

sv.anarchistlibraries.net